

Hemställen förslag avfallstaxa 2027

Sammanfattning

I alla Sveriges kommuner är avfallshanteringen finansierad med avfallsavgifter som tas ut för insamling och behandling av avfall inom det kommunala ansvaret. För att kunna ta ut avgifter måste kommunen upprätta en avfallstaxa som beslutas av kommunfullmäktige.

Som utgångspunkt för avfallstaxan gäller Miljöbalken och Kommunallagen. Det innebär bland annat att avfallstaxan ska utgå från reglerna om god ekonomisk hushållning, självkostnadsprincipen och likställighetsprincipen.

Förslaget för 2027 års taxa baseras på ett antal parametrar:

- Ny lagstiftning som börjar gälla 2027. SRV ska införa fastighetsnära insamling av förpackningar. Det utökade uppdraget innebär initiala omställningskostnader för förändringar i insamlingen av avfall.
- Med utgångspunkt i den nya lagstiftningen beslutade SRV:s styrelse under 2025 om ett nytt insamlingssystem i form av rena fraktioner i kärl för samtliga kunder och kundgrupper.
- Under 2025 uppstod ett överskott i den taxefinansierade verksamheten med anledning av byte av insamlingssystem för den fastighetsnära insamlingen. Detta överskott används för att möta tillfälliga kostnadsökningar i samband med införandet av fastighetsnära insamling under 2026 och 2027. Därmed undviks tillfälliga höjningar av avfallstaxan.
- För beräkning av avfallstaxan används Avfall Sveriges avfallsindex. Avfallsindex för mars 2026 uppgick till 2,6%, Slamindex för samma period var 3,2%.
- Antalet boende fortsätter att öka inom SRV's ägarkommuner. Den samlade prognosen för antalet nya hushåll 2027 är en ökning om c:a 3 000 hushåll (+1,8 %).
- Ersättningen från Naturvårdsverket som hanterar finansieringen av förpackningar som omfattas av den fastighetsnära insamling (FNI) kommer att ha en stor påverkan på de tjänster som ingår. Detta återspeglas i 2027 års taxa för tjänster som omfattas av ersättningen.
- Ökade krav i miljölagstiftningen och ökad ambitionsnivå hos viktiga leverantörer har gjort att SRV:s kostnader för förbränning av restavfall, och vattenhantering har ökat. Dessa kostnader kommer att fortsätta att öka kommande år.
- Förutsättningarna för hur insamling av fastighetsnära insamling ska ske i skärgården är vid taxans färdigställande inte klar, därför finns den inte definierad i taxan.

För att möta ökade kostnader så eftersträvas en långsiktig effektivisering av verksamheten genom förbättrad resursplanering, logistikoptimering, digitalisering samt eftersträvande av kostnadseffektiva val mellan interna och externa produktionssätt.

Avfallstaxan skiljer sig mellan olika kundkategorier, tjänster och hämtningsintervall. För exempel på hur förslaget påverkar de vanligaste kundkategorierna, se tabell under sista punkten.

Bakgrund

Den kommunala avfallsordningen består av tre delar; *Avfallsplanen*, som är kommunens övergripande strategi för avfallshanteringen, *avfallsföreskrifterna* som reglerar kommunernas myndighetsutövande inom området och *avfallstaxan* som är dokumentet där avfallstjänsterna och priserna för respektive avfallstjänst framgår.

I alla Sveriges kommuner är avfallshanteringen finansierad med avfallsavgifter som tas ut för insamling och behandling av avfall inom det kommunala ansvaret. För att kunna ta ut avgifter måste kommunen upprätta en avfallstaxa som beslutas av kommunfullmäktige.

Förändringar inom avfallsområdet har inneburit ändrade förutsättningar för utformningen och prissättningen i avfallstaxan. Kostnadsbilden har förändrats och kostnader för behandling och hantering har i många fall ökat, bland annat beroende på inflation, nya skatter, högre miljökrav och nya tjänster. Återvinningscentraler och insamling av hushållens farliga avfall utgör också en allt större del av avfallskostnaderna.

Ytterst avgörs kostnaden av de ambitioner och förutsättningar som finns på nationell nivå och i respektive kommun. I kommuner med exempelvis långa transportavstånd eller hämtning på öar blir ofta kostnaden för avfallshanteringen högre. Lokala miljömål och prioriteringar, service för grovavfall, eventuell fastighetsnära insamling med mera påverkar kostnaderna för avfallshanteringen. Sammantaget avspeglas allt detta i avfallstaxan.

Beroende på de målsättningar kommunen har för verksamheten finns många sätt att bygga upp en taxa. Det finns dock några grundläggande juridiska krav:

- Miljöbalkens 27 kap. 4–6 §§ ska tillämpas. Det innebär bland annat att avfallstaxan ska antas av kommunfullmäktige och att det ska finnas bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften ska betalas. Avgiften ska vara årlig om den inte avser hantering vid enstaka tillfällen.
- Avgifterna som tas ut får inte vara högre än de nödvändiga kostnaderna för infrastruktur och planerings-, kapital- och driftkostnader för renhållningen (motsvarar kommunallagens självkostnadsprincip). Självkostnaden avser inte kostnaden för den enskilda prestationen utan de samlade kostnaderna för hela avfallsverksamheten.
- Taxan kan användas som styrmedel så att återvinning och annan miljöanpassad avfallshantering stimuleras.
- Likställighetsprincipen ska tillämpas, vilket innebär att invånarna ska vara likställda i fråga om sina rättigheter och skyldigheter gentemot kommunen (kommunallagen 2 kap. 3 §). Samma avgift ska tas ut för samma prestation/tjänst.

- Från 2020 får kommunen också ta ut avgifter för förebyggande av avfall, dels för information, dels för åtgärder kring insamling och sortering.

Dessutom är det en fördel om taxan är enkel och lätt att förstå så att kunderna lätt kan förstå vilka val de har och vad den samlade avgiften blir. Att konstruera en taxa som uppnår målsättningen att kostnaderna för de olika tjänsterna fördelas ut på rätt kundkategorier underlättas av en konstruktion som är uppbyggd på grundavgift respektive rörlig avgift (hämtnings- och behandlingsavgift) samt separata avgifter.

SRV använder Avfall Sveriges beräkningsmodell för prissättningen av tjänsterna i avfallstaxan. Modellen tillämpas av många kommuner i landet. Beräkningsmodellen följer gällande lagstiftning i Miljöbalken och kommunallagen. Modellen bygger bland annat på nyttjandegrad per kundkategori, kostnad per liter med variabler för kärstorlek, avfallsslag och hämtningsintervall. Modellen är vedertagen, transparent och baserad på avfallsstatistik, vilket skapar goda förutsättningar för ännu högre miljöstyrning. Prissättningen i avfallstaxan revideras årligen.

Texten i taxedokumentet är samordnad med gällande avfallsföreskrifter så att dokumenten stödjer varandra. Taxedokumentet revideras varje år för att förbättra och förenkla läsbarheten. Kunderna ska till exempel enkelt kunna förstå vilken tjänst de kan välja och vad tjänsten innebär.

Alla priser i taxedokumentet är inklusive moms.

Förslag till förändringar i avfallstaxa 2027

Förslaget till Avfallstaxa 2027 är ett resultat av ett flerårigt arbete med genomlysning av avfallstaxan för att säkerställa att den uppfyller lagstiftningen och självkostnadsprincipen. Samtliga tjänster är genomlysta.

Förslaget motsvarar gällande lagstiftning och ägarnas direktiv och gemensamma mål i avfallsplanen. Det ger SRV förutsättningar att ställa om verksamheten till det utökade uppdraget. Förslaget till avfallstaxa motsvarar även gällande lagstiftning om obligatorisk matavfallsinsamling från 1 januari 2024 och insamling av förpackningsmaterial fastighetsnära från och med januari 2027.

Förändrade och utökade lagkrav

Reform att avskaffa det kommunala ansvaret för vissa typer av avfall från verksamheter.

Riksdagen röstade den 29 april 2026 igenom en reformering av avfallslagstiftningen (Proposition 2025/26:108) som innebär betydande förändringar i ansvarsfördelningen för avfallshantering, med syfte att öka materialåtervinningen. En central del i denna reform är att avskaffa det kommunala ansvaret för vissa typer av avfall från verksamheter, vilket ger företag större frihet att själva välja avfallsentreprenör.

Huvudpunkter i den nya lagstiftningen (från 1 juli 2026) Eget ansvar för detaljhandeln: Detaljhandeln får ett eget ansvar för sitt kommunala avfall, vilket innebär att de inte längre är låsta till kommunens insamlingssystem.

Utökat ansvar för matavfall/papper: Verksamheter får eget ansvar för förbrukat matfett (spillfett), kontorspapper och returpapper. Förenklat dispensystem: För andra verksamheter, exempelvis restauranger och hotell, förenklas möjligheterna att få dispens från kommunens insamling.

Ansökan om att själva hantera sitt avfall ska göras till länsstyrelsen i stället för till kommunen. Andrahandsansvar: Kommunen får ett andrahandsansvar för det avfall som avregleras, vilket innebär att de kan behöva kliva in om verksamheten inte sköter sin hantering. Förflyttat tillsynsansvar: Tillsynen över verksameters avfallshantering flyttas från kommunerna till länsstyrelsen för att undvika att kommunen ska kontrollera sig själv.

Bakgrund och syfte. Ökad materialåtervinning: Sverige ligger under målen för materialåtervinning. Reformen syftar till att effektivisera insamlingen. Förenklingar för företag: Målet är att minska regelbördan och ge företag möjligheter att anpassa sin avfallshantering mer effektivt. Krav på bioavfall kvarstår: Trots att ansvaret flyttas från kommunen gäller fortfarande det strikta kravet på utsortering och separat insamling av bioavfall (matavfall) från verksamheter, vilket började gälla 1 januari 2024.

Införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar

Från och med den 1 januari 2027 ska det fastighetsnära insamlingssystemet vara huvudsystem och infört för alla hushåll och verksamheter som har avfallshantering samlokaliserad med hushåll. Producentansvaret kvarstår genom att producenterna fortsätter att vara ansvariga för materialåtervinning av förpackningarna och stå för systemets kostnader.

Naturvårdsverkets modell för ersättning vid fastighetsnära insamling (FNI) av förpackningar innebär att kommunerna får ekonomisk ersättning av producenterna (via Näringslivets Producentansvar, NPA) för de kostnader som uppstår när förpackningar samlas in direkt vid fastigheten. Detta system är en del av det kommunala ansvaret för förpackningsinsamling som fullt ut ska vara infört senast 1 januari 2027.

Naturvårdsverket beslutar om den ersättning som kommunerna kan få för sin förpackningsinsamling efter utgången av varje kvartal. Besluten kan inte överklagas. Ersättningen för den fastighetsnära insamlingen består av en fast och en rörlig del, och en basnivå för service.

Ersättningsnivåerna är olika och är beroende på boendetyper (småhus, flerbostadshus eller fritidshus.) Systemet är schablonbaserat vilket gör att ersättningen inte ger exakt kostnadstäckning. Ersättningen räknas upp varje år med ett index (Avfallsindex).

Grundavgiften

Grundavgiften ska täcka kostnader för administration som till exempel kundtjänst, information, HR och ledning. Grundavgiften ska också täcka kostnaderna för återvinningscentraler, farligt avfall och returpapper på återvinningsstationerna och underhåll, utvecklingsarbete och nya projekt för anläggningarna och ÅVC-verksamheten. I grundavgiften ingår även eventuell ersättning för inlämnat avfall.

Avfall Sveriges beräkningsmodell bygger på avfallsstatistik och nyttjandegrad per kundkategori av till exempel kundtjänst, antal besök på ÅVC och så vidare. Utifrån detta, liksom antal kunder inom respektive kategori, beräknas en självkostnad för grundavgiften per kundkategori.

För materialet som samlas in erhåller SRV en viss finansiering från producenterna för vissa material och betalar för andra. Utöver detta finansieras även utvecklingen av de mobila ÅVC-lösningarna av grundavgiften, som genomförs i enlighet med målen i avfallsplanen. Grundavgiften ska även täcka kostnader för tex underhåll av anläggningar, vattenhanteringskostnader samt kommunikation.

Förslag till avfallstaxa för 2027 (se bilaga för samtliga tjänster)

Avfallstaxan arbetas fram med hjälp av Avfall Sveriges taxemodell, vilken används av flera kommunala avfallsbolag. Genom modellen jämförs de olika sorteringslösningarna med kärlstorlek och fyllnadsgrad som bas. Modellen gör det möjligt att dels se de olika lösningarnas kalkyl och finansiering, men framför allt så möjliggör modellen en tydlig miljöstyrning.

Avfallstaxan fördelas på grundavgifter och hämtningsavgifter, detta är i enlighet med Avfall Sveriges modell. Grundavgifterna ska finansiera verksamheten på återvinningscentralerna samt central administration medan de olika sorteringslösningar och insamlingssystemet ska finansieras genom hämtningsavgifter. Hämtningsavgifterna ska även finansiera taxeverksamhetens långsiktiga effekter på deponerat avfall. I dag beräknas den långsiktiga effekten till 50 år och medel sätts årligen av för att säkerställa hantering av deponin under den perioden.

Exempel på effekter av förslaget för de vanligaste tjänsterna inom taxan

Alla kunder betalar en grundavgift beroende på fastighetstyp och en hämtningsavgift beroende på vald hämtningstjänst.

- Grundavgiften höjs generellt med 7% för alla kundgrupper.
- För enbostadshus som får fastighetsnära insamling "Sortera Hemma" utförs hämtning med fasta bestämda hämtningsintervall som varierar beroende på avfallsslag.
- För flerbostadshus och verksamheter kan kunden välja olika hämtningsintervaller. Det gör att priserna nedan inte är jämförbara mellan enbostadshus, flerbostadshus och verksamheter.
- Observera att samtliga skillnader redovisas både per år och per månad.

För att förtydliga priseffekterna för flerbostadshus redovisas ett exempel baserat på en förening med 30 hushåll i tabellen med den totala kostnaden per lägenhet

för grundavgift och insamling av de material som ingår i fastighetsnära insamling. Utöver detta kan fastighetsägaren välja till hämtning av olika material så som tex papper, kartong och grovavfall.

För verksamheter redovisas grundavgiften per hämtställe och priset per vald kärstorlek och hämtningsintervall. Beroende på verksamhetens avfallsmängder och behov av hämtningsintervall påverkas verksamhetens totala kostnad.

Enbostadshus (total kostnad inkl grundavgift)						
Tjänst 2026	Taxa 2026	Tjänst 2027	Taxa 2027	Förändring per år		Förändring per månad
Sortera Hemma	4 157 kr	Sortera Hemma	3 330 kr	-827 kr	-20%	-69 kr
Källsortering 190 l + 140 l	3 287 kr	Sortera Hemma	3 330 kr	43 kr	1%	4 kr

Fritidshus - Sommarhämtning mellan vecka 18 och 41 (total kostnad inkl grundavgift)						
Tjänst 2026	Taxa 2026	Tjänst 2027	Taxa 2027	Förändring per år	Förändring per månad	
Fastlandskunder						
Källsortering av mataavfall (Gemensamhetsanläggningar)	2 150 kr	Sortera hemma gemensam uppställningsplats	2 402 kr	252 kr	12%	21 kr
Osorterat (enbart befintliga)	2 374 kr	Sortera hemma gemensam uppställningsplats	2 402 kr	28 kr	1%	2 kr
Osorterat (enbart befintliga)	2 374 kr	Sortera hemma enskild fastighet	2 402 kr	28 kr	1%	2 kr

Exempel för en boende i flerbostadshus med fastighetsnära insamling (total kostnad inkl grundavgift)						
Tjänst 2026	Taxa 2026	Tjänst 2027	Taxa 2027	Förändring per år		Förändring per månad
Exempel avgift per lägenhet full FNI*2	2 109 kr	Exempel avgift per lägenhet full FNI*2	2 194 kr	85 kr	4%	7 kr

*Exemplet baseras på en bostadsrättsförenings med 100 lägenheter

Verksamheter (total kostnad inkl grundavgift)						
Tjänst 2026	Taxa 2026	Tjänst 2027	Taxa 2027	Förändring per år		Förändring per månad
Total kostnad för grundavgift och vald hämtningstjänst						
Källsorterat 660 l + 140 l för matavfall	5 694 kr	Källsorterat 660 l + 140 l för matavfall	7 232 kr	1 538 kr	27%	128 kr